2. วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ

วัสดุ

ถั่วฝักยาว

ถั่วฝักยาวสดที่ใช้ศึกษาครั้งนี้เป็นพันธุ์ถั่วเนื้อที่ไม่อ่อนหรือไม่แก่จนเกินไปโดยซื้อจากตลาดสด

กระต่าย

กระต่ายที่เจาะเลือด น้ำหนักประมาณ 2 กิโลกรัม อายุ 6 เดือน ซึ่งเลี้ยงไว้ในหน่วยสัตว์ทดลอง คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และให้อาหารปกติ

สารเคมี

สารเคมีที่ใช้ในการทดลองเป็นชนิด analytical grade ซื้อจากบริษัทต่าง ๆ ดังนี้

สารเคมีที่ใช้	บริษัทผู้ผลิต
Acetic acid	J.T. Baker
Acrylamide	Merck
Acetone	LAB-SCAN
Bisacrylamide (N,N'-methylene diacrylamide)	Fluka Chemika-Biochemika
Bovine serum albumin	Sigma Chemical Co.
Broad range protein molecular weight marker	Promega Corporation
Bromophenol blue	Carlo Erba
Calcium chloride	Unilab
chloroform	BDH
Chitin	ได้จากโครงการวิจัยต่อเนื่องของ รศ. ดร. รพีพรรณ วิทิตสุวรรณกุล
Coomassie brilliant blue G-250	Sigma Chemical Co.
Coomassie brilliant blue R-250	Sigma Chemical Co.

สารเคมีที่ใช้	บริษัทผู้ผลิต
C-serum *Hevea* latex lectin binding Protein (CS-HLLBP)	ได้จากโครงการวิจัยต่อเนื่องของ รศ. ดร. รพีพรรณ วิทิตสุวรรณกุล
Ethanol	Merck
Ethylenediaminetetraacetic acid	Fluka Chemika-Biochemika
Fuchsin	Fluka Chemika-Biochemika
Glucose monohydrate	Seelze-Hannover
Glycerol	Sigma Chemical Co.
Glycine	UniVar
High molecular weight gel filtration calibration kit	Pharmacia
Hevea latex lectin (HLL)	ได้จากโครงการวิจัยต่อเนื่องของ รศ. ดร. พรีพรรณ วิทิตสุวรรณกุล
Hydrochloric acid	Merck
Low molecular weight gel filtration calibration kit	Pharmacia
Magnesium chloride	Carlo Erba
Manganese chloride	Fluka
Methanol	Merck
Periodic acid	Sigma
Sephadex G-100	Pharmacia
Sephadex G-200	Pharmacia
SMII	Bio-Rad
Sodium carbonate anhydrous	Carlo Erba
Sodium chloride	Merck
Sodium dodecyl sulphate	Riedel-de Haen
Sulphuric acid	Lab-Scan
N,N,N',N'-Tetramethylethylenediamine (TEMED)	Fluka Chemika-Biochemika
Trichloroacetic acid	Carlo Erba

สารเคมีที่ใช้	บริษัทผู้ผลิต
Tris Base	Promega
Triton X-100	Sigma
Universal buffer	Fisher Scientific

อุปกรณ์

อุปกรณ์ที่ใช้	รุ่น	บริษัทผู้ผลิต
เครื่องชั่ง 2 ตำแหน่ง	PJ300	Mettler
เครื่องชั่ง 3 ตำแหน่ง	GT410	Ohaus
เครื่องชั่ง 4 ตำแหน่ง	AB204-5	Mettler
Centrifuge	TJ-6	Becman
Micro hematocrit centifuge		ICM MB Centifuge
Micro hematocrit tube		modulohm
Micropipette	-	Gilson
Microtube pump MP-3	MP-3N	Eyela
Orbital shaker	OS 20	Boeco
pH meter	Accumet 15	Fisher Scientific
Power supply	1000/500	Bio-Rad
Refrigerated super speed centrifuge	J2-21	Beckman
Slab gel electrophoresis apparatus	AE-6400	Atto
Ultracentrifuge	L8-70M	Beckman
UV-VIS spectrophotometer	DU650I	Beckman
Vortex	G-560E	Scientific Industries

2. วิธีการ

2.1 การเตรียมสารสกัดโปรตีโอลิปิดเลคตินจากถั่วฝักยาว

เนื่องจากได้มีการพบว่ามีเลคตินจากพืชหลายชนิดรวมทั้งยางพาราที่สามารถละลายได้ในตัวทำละลายไขมัน เกศจี เม่งอำพัน และคณะ (2544) ดังนั้นจึงได้นำตัวทำละลายไขมันมาใช้ในการสกัดเลคตินชนิดไม่ละลายน้ำจากถั่วฝักยาว

2.1.1 การเตรียมโปรตีโอลิปิดเลคตินถั่วฝักยาวอบแห้งจากชั้นคลอโรฟอร์ม

นำถั่วฝักยาวมาล้างให้สะอาดแล้วพักไว้ให้แห้ง จากนั้นหั่นเป็นท่อนเล็ก ๆ แล้วบดให้ละเอียดในโถปั่น (blender) ด้วยบัฟเฟอร์ TBS (50 mM Tris-HCl, pH 7.4-0.9%NaCl) จากนั้นทำการเซนตริฟิวจ์ด้วยความเร็ว 12,000 x g ที่อุณหภูมิ 4ºซ เป็นเวลา 20 นาที แล้วแยกเก็บส่วนสารละลายไว้ใช้ในการเตรียมตัวยับยั้งการทำงานของเลคติน และนำตะกอนไปสกัดสารโปรตีโอลิปิด โดยนำไปอบที่อุณหภูมิ 70°ซ ข้ามคืน จากนั้นทำการบดให้ละเอียดในโถปั่น นำผงถั่วส่วนหนึ่งไปทำการสกัดด้วย 0.2% Triton X-100 (crude dry powder) แล้วนำอีกส่วนหนึ่งไปสกัดด้วยคลอโรฟอร์มต่อเมทานอลอัตราส่วน 2:1 (v/v) ปริมาตร 5 เท่าของน้ำหนัก (ดัดแปลงจากวิธีสกัดสารโปรตีโอลิปิดของ Folch และ Lees (1951) คนเป็นเวลา 15 นาที จากนั้นทำการกรองสารละลายโปรตีโอลิปิดผ่านกระดาษกรองเพื่อแยกกากออก แล้วล้างสารสกัดด้วยสารละลาย 0.6% NaCl โดยทิ้งไว้ข้ามคืน แล้วแยกเก็บเฉพาะชั้นคลอโรฟอร์มไปทำการระเหยให้แห้ง นำตะกอนที่ได้ไปละลายด้วย non-ionic detergent ที่ประกอบด้วย 0.2% Triton X-100 ข้ามคืน จากนั้นใช้ SMII ดูดซับ Triton X-100 ออกให้หมดก่อนแล้วนำสารละลายที่ได้ไปทดสอบความสามารถในการเกาะกลุ่มเม็ดเลือดแดงของกระต่าย ดังรูปที่ 1

การเตรียมโปรตีโอลิปิดเลคตินถั่วฝักยาวอบแห้งจากชั้น fluff

เก็บเฉพาะชั้นโปรตีโอลิปิดแล้วนำไปทำการระเหยให้แห้ง จากนั้นละลายชั้นโปรตีโอลิปิดด้วย non-ionic detergent ประกอบด้วย 0.2% Triton X ข้ามคืน จากนั้นใช้ SMII ดูดซับ Triton X-100 ออกให้หมดก่อนแล้วนำสารละลายที่ได้ไปทดสอบความสามารถในการเกาะกลุ่มเม็ดเลือดแดงของกระต่าย ดังรูปที่ 1

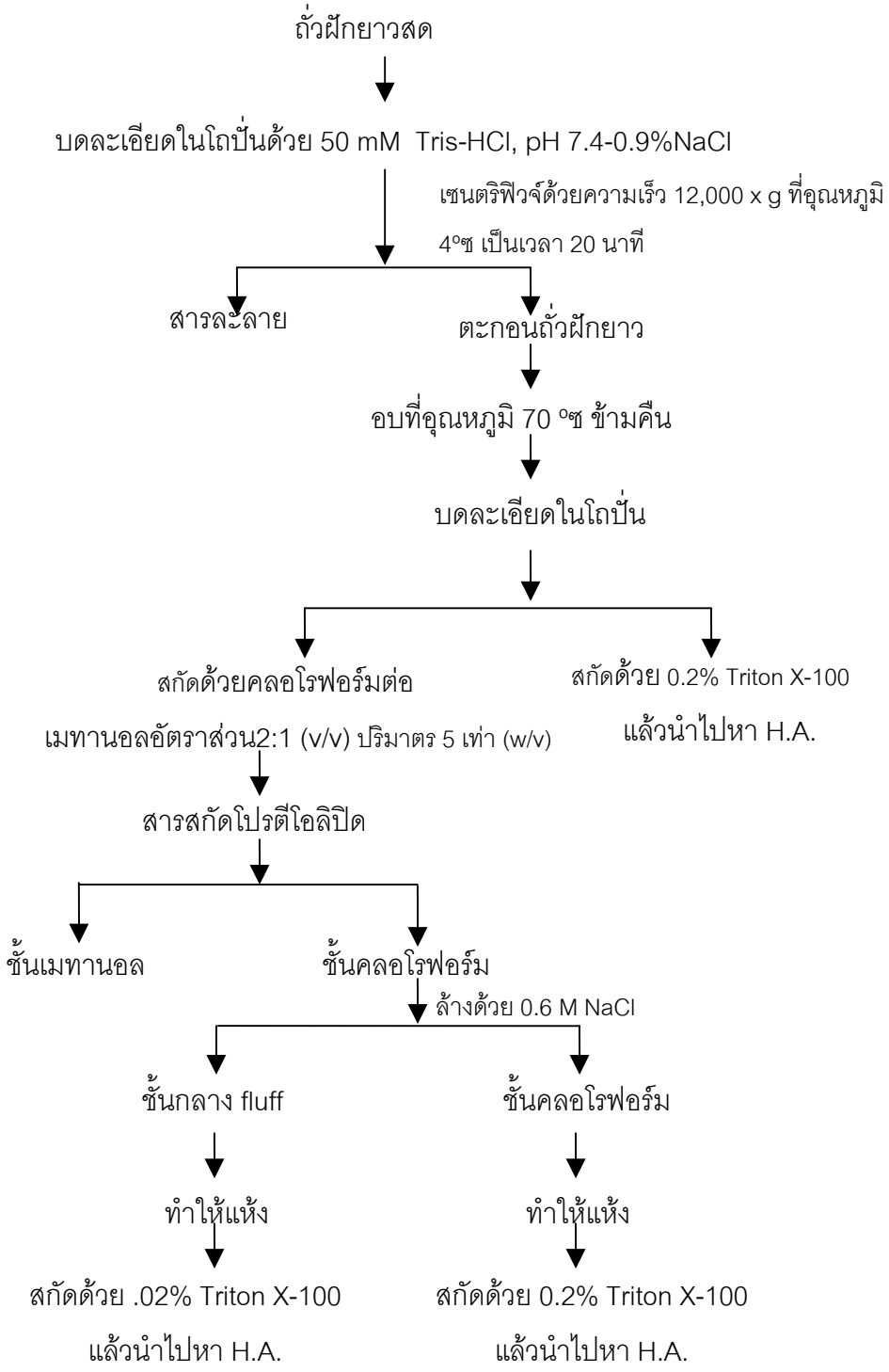

รูปที่ 1 แผนผังการสกัดและทำบริสุทธิ์โปรตีโอลิปิดเลคติน

การเตรียมโปรตีโอลิปิดเลคตินถั่วฝักยาวสดจากชั้น fluff ของฝักถั่วสด

นำถั่วฝักยาวมาล้างให้สะอาดแล้วพักไว้ให้แห้ง จากนั้นหั่นเป็นท่อนเล็ก ๆ แล้วบดให้ละเอียดในโถปั่นด้วยบัฟเฟอร์ TBS จากนั้นทำการเซนตริฟิวจ์ด้วยความเร็ว 12,000 x g ที่อุณหภูมิ 4ºซ เป็นเวลา 20 นาที แล้วแยกเก็บส่วนสารละลายไว้ใช้ในการเตรียมตัวยับยั้งการทำงานของเลคติน และนำตะกอนไปสกัดสารโปรตีโอลิปิดด้วยคลอโรฟอร์มต่อเมทานอลในอัตราส่วน 2:1 (v/v) ปริมาตร 5 เท่าของน้ำหนัก (ดัดแปลงจากวิธีสกัดสารโปรตีโอลิปิดของ Folch และ Lees (1951) คนเป็นเวลา 15 นาที จากนั้นทำการกรองสารละลาย โปรตีโอลิปิดผ่านกระดาษกรองเพื่อแยกกากออก เก็บชั้นเมทานอลไว้แล้วล้างสารสกัดด้วยสารละลาย 0.6% NaCl โดยทิ้งไว้ข้ามคืน แล้วแยกเก็บเฉพาะชั้นโปรตีโอลิปิดแล้วนำไปทำการระเหยให้แห้งจากนั้นละลายชั้นโปรตีโอลิปิดด้วย non-ionic detergent ที่ประกอบ ด้วย 0.2% Triton X-100 ข้ามคืน จากนั้นใช้ SMII ดูดซับ Triton X-100 ออกให้หมดก่อนแล้วนำสารละลายที่ได้ไปทดสอบความสามารถในการเกาะกลุ่มเม็ดเลือดแดงของกระต่าย

2.1.2 การนำโปรตีโอลิปิดเลคตินไปสกัดเลคตินบริสุทธิ์

หลังจากละลายโปรตีโอลิปิดจากชั้นคลอโรฟอร์ม ด้วย non-ionic detergent ที่ประกอบด้วย 0.2% Triton X-100 ข้ามคืนแล้ว นำสารละลายที่ได้ไปตกตะกอนด้วยอะซิโตนที่ช่วงความอิ่มตัวต่าง ๆ จากนั้นระเหยอะซิโตนออกจนหมด แล้วนำไปหาแอคติวิตีของโปรตีโอลิปิดเลคติน และวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ด้วยวิธี SDS-PAGE

2.1.3 การหาแอคติวิตีของโปรตีโอลิปิดเลคติน

การเตรียมเม็ดเลือดแดง

นำเลือดกระต่ายที่เจาะไปผสมกับ ACD (Acid Citrate Dextrose) ซึ่งทำหน้าที่เป็นสารป้องกันการแข็งตัวของเลือด จากนั้นนำไปเซนตริฟิวจ์ที่ความเร็ว 5,000 x g นาน 5 นาที แล้วล้างเม็ดเลือดแดงด้วยบัฟเฟอร์ TBS โดยเซนตริฟิวจ์ที่ความเร็วเดิม 3 ครั้ง ทำการเจือจางเม็ดเลือดแดงด้วย TBS ให้ได้ความเข้มข้นของการแขวนลอยเม็ดเลือดเป็น 2% เพื่อเก็บไว้ทดสอบการเกาะกลุ่ม

การทดสอบการเกาะกลุ่มเม็ดเลือดแดง

การนำเม็ดเลือดแดงไปผ่านการย่อยด้วยเอนไซม์ทริปซิน

นำเม็ดเลือดแดงกระต่ายเข้มข้น 4% ผสมกับเอนไซม์ทริปซิน 2 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ในอัตราส่วน 10:1 นำไปอุ่นในอ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิที่ 37°ซ เป็นเวลา 40 นาที จากนั้นเซนตริฟิวจ์ที่ความเร็ว 6000 x g นาน 5 นาที ดูดส่วนใสทิ้ง แล้วล้างเม็ดเลือดแดงด้วยบัฟเฟอร์ TBS 5 ครั้ง โดยการเซนตริฟิวจ์ที่ความเร็ว 6000 x g ปรับความเข้มข้นของเม็ดเลือดแดงให้เป็น

2% แล้วนำไปทดสอบการเกาะกลุ่มเปรียบเทียบกับเม็ดเลือดแดงที่ไม่ได้ผ่านการย่อยมาก่อน

ทำการทดสอบการเกาะกลุ่มเม็ดเลือดแดงสด หรือผ่านการย่อยด้วยเอนไซม์ทริปซิน ตามวิธีของ Kilpatrick และ Yeoman (1978) โดยทำการผสมสารละลายโปรตีโอลิปิดเลคตินที่ได้หลังจากการทำโปรตีโอลิปิดให้เจือจางแบบ 1:2 ตามลำดับ (1:2 serial dilution) ปริมาตร 50 ไมโครลิตรเข้ากับสารละลายแขวนลอยเม็ดเลือดแดงของกระต่าย 2% (v/v) ปริมาตร 50 ไมโครลิตร ในแผ่นไมโครไตเตอร์ (U shape) แล้วปล่อยทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องนาน 1 ชั่วโมง ก่อนวิเคราะห์ดูการเกาะกลุ่มของเม็ดเลือดแดง ซึ่งหากมีผลเป็นบวกจะมีลักษณะเป็นแพและหากมีผลเป็นลบเม็ดเลือดแดงจะตกตะกอนไปอยู่ที่ก้นหลุมเห็นเป็นลักษณะของจุดกระดุมในชุดควบคุมที่ใช้บัฟเฟอร์ TBS แทนสารละลายเลคติน และแอคติวิตีของการเกาะกลุ่มเม็ดเลือดแดงของกระต่าย (hemagglutinating activity, H.A.) จะนับค่าที่เป็นค่าการเจือจางสูงสุดของสารละลาย เลคตินที่ทำให้เม็ดเลือดแดงเกาะกลุ่มได้อย่างสมบูรณ์

2.2 การเตรียมตัวยับยั้งการทำงานของ VSA

นำส่วนของสารละลายจากถั่วฝักยาวที่ได้จากข้อ 2.1.1 ไปทำการสกัดสารโปรตีโอลิปิดด้วยคลอโรฟอร์มต่อเมทานอล ในอัตราส่วน 2:1 (v/v) ปริมาตร 5 เท่าของปริมาตร (ดัดแปลงจากวิธีสกัดสารโปรตีโอลิปิดของ Folch และ Lees (1951) คนเป็นเวลา 30 นาที แล้วแยกเก็บเฉพาะชั้นสารละลาย (aqueous phase) ไปตกตะกอนด้วยอะซิโตนที่ช่วงความอิ่มตัวต่าง ๆ กัน จากนั้นระเหยอะซิโตนออกจนหมด แล้วละลายตะกอนด้วยบัฟเฟอร์ TBS จากนั้นนำสารละลายตะกอนที่ได้แต่ละช่วงไปทำการทดสอบการยับยั้งการเกาะกลุ่มของเม็ดเลือดงแดง เพื่อหาช่วงการยับยั้งที่ดีที่สุดเพื่อนำไปทำให้บริสุทธิ์ยิ่งขึ้นต่อไป ดังรูปที่ 2

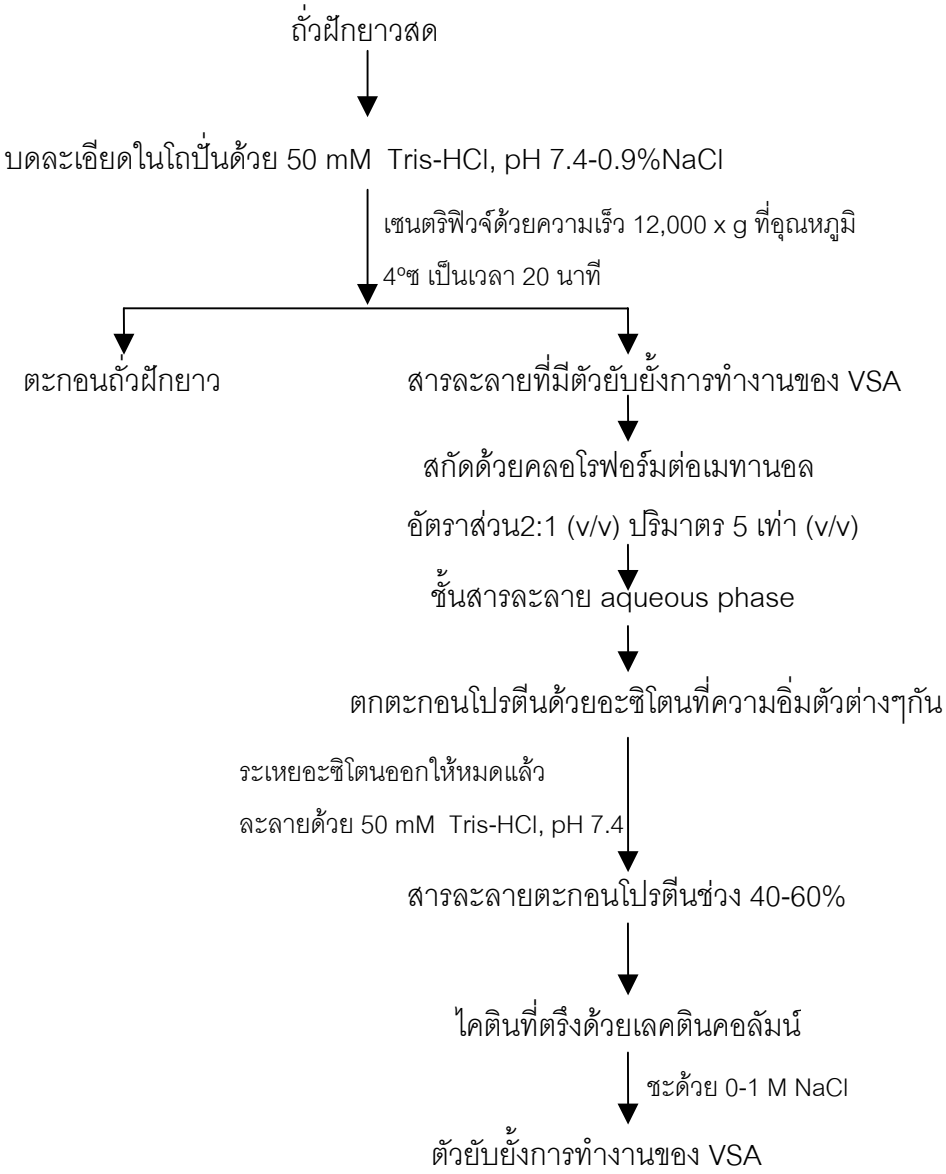

รูปที่ 2 แผนผังการสกัดและทำบริสุทธิ์ตัวยับยั้งการทำงานของ VSA

2.2.1 การทดสอบการยับยั้งแอคติวิตีของโปรตีโอลิปิดเลคตินด้วยน้ำตาล

เจือจางน้ำตาลที่ต้องการความเข้มข้นต่าง ๆ กันในช่วง 0-200 mM แบบ 1:2 serial dilution ปริมาตร 25 ไมโครลิตร ลงในแผ่นไมโครไตเตอร์แล้วเติมสารละลายโปรตีโอลิปิดเลคตินที่มีความสามารถในการทำให้เม็ดเลือดแดงกระต่ายเกาะกลุ่ม 80 ไตเตอร์/มิลลิลิตร ปริมาตร 25 ไมโครลิตร ลงไปผสมให้เข้ากันแล้วบ่มที่อุณหภูมิห้องนาน 30 นาที จากนั้นเติมสารละลายแขวนลอยเม็ดเลือดแดงของกระต่าย 2% (v/v) ปริมาตร 50 ไมโครลิตร แล้วทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องนาน 1 ชั่วโมงเปรียบเทียบกับชุดควบคุมที่ใช้บัฟเฟอร์ TBS แทนสารละลายน้ำตาล การวิเคราะห์แอคติวิตีของการยับยั้งการเกาะกลุ่มเม็ดเลือดแดง (hemagglutination inhibition, H.I.) จะหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเกาะกลุ่มของสารแขวนลอยเม็ดเลือดแดงได้ 100%

2.2.2 การทดสอบการยับยั้งแอคติวิตีของโปรตีโอลิปิดเลคตินด้วยไกลโคโปรตีน

เจือจางสารละลายไกลโคโปรตีนที่ต้องการทดสอบแบบ 1:2 serial dilution ปริมาตร 25 ไมโครลิตร ลงในแผ่นไมโครไตเตอร์แล้วเติมสารละลายโปรตีโอลิปิดเลคตินที่มีความสามารถในการทำให้เม็ดเลือดแดงกระต่ายเกาะกลุ่ม 80 titer/มิลลิลิตร ปริมาตร 25 ไมโครลิตร ลงไปผสมให้เข้ากันแล้วบ่มที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 30 นาที หลังจากนั้นเติมสารละลายแขวนลอยเม็ดเลือดแดงของกระต่าย 2% (v/v) ปริมาตร 50 ไมโครลิตร แล้วทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องนาน 1 ชั่วโมง สำหรับชุดการทดลองควบคุมจะใช้ บัฟเฟอร์ TBS แทนสารละลายไกลโคโปรตีน การวิเคราะห์แอคติวิตีของการยับยั้งการเกาะกลุ่มเม็ดเลือดแดง จะหาความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเกาะกลุ่มของสารแขวนลอยเม็ดเลือดแดงได้ 100%

2.3 การทำตัวยับยั้งการทำงานของโปรตีโอลิปิดเลคตินให้บริสุทธิ์ด้วยคอลัมน์ไคตินที่ตรึงด้วยโปรตีโอลิปิดเลคตินจากถั่วฝักยาว

เตรียมคอลัมน์แบบจำเพาะโดยนำไคตินที่ล้างสะอาดแล้วมาปรับให้สมดุลด้วย 50 mM Tris-HCl, pH 7.4 แล้วนำสารสกัดโปรตีโอลิปิดเลคตินจากชั้นคลอโรฟอร์มจากข้อ 2.1.1 ผ่านลงในคอลัมน์ให้มากเกินพอบ่มที่อุณหภูมิห้องนาน 30 นาที จากนั้นล้างคอลัมน์ด้วยบัฟเฟอร์ชนิดเดียวกันให้มีอัตราการไหลออกประมาณ 6 มิลลิลิตรต่อชั่วโมง ในปริมาตร 3-4 เท่าของปริมาตรคอลัมน์ แล้วล้างคอลัมน์ต่อด้วย1 M NaCl-50 mM Tris-HCl, pH 7.4 จนกระทั่งค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 280 nm จนมีค่าเข้าใกล้ศูนย์ จากนั้นล้างคอลัมน์อีกครั้งด้วย 50 mM Tris-HCl, pH 7.4 โดยใช้ปริมาตร 3-4 เท่าของปริมาตรคอลัมน์ จากนั้น Load สารละลายตัวยับยั้งการทำงานของโปรตีโอลิปิดเลคตินลงในคอลัมน์แล้วบ่มคอลัมน์ที่อุณหภูมิห้องนาน 30 นาที ล้างคอลัมน์ด้วย บัฟเฟอร์ชนิดเดียวกันโดยมีอัตราการไหลออกประมาณ 6 มิลลิลิตรต่อชั่วโมง เก็บสาร

ละลายหลอดละ 1 มิลลิลิตร นำสารละลายแต่ละหลอดไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 280 nm จนค่าที่ได้เข้าใกล้ศูนย์แล้วชะคอลัมน์ด้วยเกลือ NaCl ที่มีความเข้มข้นเพิ่มขึ้นแบบต่อเนื่องจาก 0-1 M ในบัฟเฟอร์ชนิดเดียวกันด้วยอัตราไหลเดิมและเก็บสารละลายปริมาตรเท่าเดิม นำสารละลายแต่ละหลอดไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 280 nm แล้วทดสอบความสามารถในการยับยั้งแอคติวิตีของโปรตีโอลิปิดเลคติน นำหลอดสารละลายที่มีความสามารถในการยับยั้งแอคติวิตีของโปรตีโอลิปิดเลคตินสูงที่สุดไปไดอะไลซ์ แล้วทำสารละลายให้เข้มข้นขึ้นด้วยวิธี Freeze-drying แล้วนำไปวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของตัวยับยั้งแอคติวิตีของโปรตีโอลิปิดเลคตินด้วยวิธีการแยกด้วยกระแสไฟฟ้า (electrophoresis) แบบ SDS-PAGE

2.4 ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีที่มีอิทธิพลต่อแอคติวิตีของโปรตีโอลิปิดเลคตินจากถั่วฝักยาว

2.4.1 อิทธิพลของอุณหภูมิ

ทำการทดสอบความเสถียรของเลคตินต่ออุณหภูมิโดยอุ่นสารละลายโปรตีโอลิปิดเลคติน (ปริมาณ 50 ไมโครกรัมต่อมิลลิลิตร) ในอ่างควบคุมอุณหภูมิ (dry bath incubator) ที่อุณหภูมิ 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90 และ 100 °ซ นาน 30 นาที หลังจากครบเวลาแล้วทำสารละลายโปรตีโอลิปิดเลคตินให้เย็นโดยเร็วด้วยการแช่ในน้ำเย็น 4 °ซ นาน 5 นาที แล้วนำไปวิเคราะห์ความสามารถในการเกาะกลุ่มเม็ดเลือดแดงกระต่ายเทียบกับเลคตินที่เก็บไว้ที่ 4 °ซ

2.4.2 อิทธิพลของ pH

นำสารละลายโปรตีโอลิปิดเลคติน (ปริมาณ 50 ไมโครกรัมต่อมิลลิลิตร) มาปรับให้มี pH อยู่ในช่วง 4-11 โดยใช้บัฟเฟอร์ pH ต่าง ๆ 50 mM Sodium acetate buffer (pH 4-5), 50 mM Tris-HCl buffer (pH 6-7) และ 50 mM Glycine-NaOH buffer (pH 9-10) ปริมาตร 40 ไมโครลิตร ผสมกับสารละลายเลคติน 10 ไมโครลิตร ทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องนาน 2 ชั่วโมง จากนั้นปรับ pH ของโปรตีโอลิปิดเลคตินทุก pH กลับเป็น 7.4 นำเลคตินที่ปรับ pH แล้ว ปริมาตร 50 ไมโครลิตร ทำให้เจือจางแบบ 1:2 serial dilution ผสมเข้ากับสารละลายแขวนลอยเม็ดเลือดแดงของกระต่าย 2% (v/v) ปริมาตร 50 ไมโครลิตร ในแผ่นไมโครไตเตอร์ แล้วทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องนาน 1 ชั่วโมง ทำการวิเคราะห์ดูการเกาะกลุ่มของเม็ดเลือดแดงเปรียบเทียบ

2.4.3 อิทธิพลของเอนไซม์ที่นำมาย่อยโปรตีโอลิปิดเลคติน

ผสมสารละลายโปรตีโอลิปิดเลคติน (ปริมาณ 50 ไมโครกรัมต่อมิลลิลิตร) กับเอนไซม์ ทริปซิน และเอนไซม์โปรเนส ที่มีความเข้มข้น 10 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลานาน 30 และ 60 นาที จากนั้นหยุดปฏิกิริยาของเอมไซม์โดยนำไปต้มในน้ำเดือดเป็นเวลานาน 10 นาที แล้วนำไปหาค่าแอคติวิตีของเลคติน โดยผสมสารละลายเลคตินที่เจือ

จางแบบ 1:2 serial dilution ปริมาตร 50 ไมโครลิตร เข้ากับสารละลายแขวนลอยเม็ดเลือดแดง 2% (v/v) ปริมาตร 50 ไมโครลิตร ในแผ่นไมโครเตอร์แล้วทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องนาน 1 ชั่วโมง วิเคราะห์ผลการเกาะกลุ่มของเม็ดเลือดแดงโดยเปรียบเทียบกับแอคติวิตีของโปรตีโอลิปิดเลคตินที่ไม่ได้ถูกย่อยด้วยเอนไซม์ในชุดควบคุม

2.4.4 อิทธิพลของไดวาเลนท์แคทไอออน (Ca^{2+}, Mg^{2+} และ Mn^{2+}) และ EDTA ต่อการเกาะกลุ่มเม็ดเลือดแดงกระต่าย

ทำการเจือจางไดวาเลนท์แคทไอออน (Ca^{2+}, Mg^{2+} และ Mn^{2+}) และ EDTA ให้มีความเข้มข้น 0-200 mM แบบ 1:2 serial dilution ปริมาตร 25 ไมโครลิตร ลงในแผ่นไมโครไตเตอร์ แล้วเติมสารละลายโปรตีโอลิปิดเลคตินที่มีความสามารถในการทำให้เม็ดเลือดแดงกระต่ายเกาะกลุ่มที่มี แอคติวิตี 80 titer/มิลลิลิตร ปริมาตร 25ไมโครลิตร ลงไปแล้วบ่มที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 30 นาที จากนั้นเติมสารแขวนลอยเม็ดเลือดแดงของกระต่าย 2% (v/v) ปริมาตร 50 ไมโครลิตร ลงไปแล้วทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องนาน 1 ชั่วโมง ทำการวิเคราะห์ผลการเกาะกลุ่มของเม็ดเลือดแดง

2.5 การเก็บน้ำยาง

2.5.1 จากยางพารา

นำน้ำยางสดมากรองด้วยผ้าก๊อซจากนั้นนำน้ำยางสดไปเซนตริฟิวจ์ด้วยเครื่อง ultracentifuge (UC) ที่ความเร็ว 59,000 x g อุณหภูมิ 4 °ซ นาน 45 นาที หลังจากเซนตริฟิวจ์ด้วยเครื่อง UC แล้วน้ำยางจะแบ่งเป็นส่วนใหญ่ ๆ 3 ส่วนคือ ส่วนของ rubber particle (RP), C-serum และ bottom fraction ทำการเก็บเฉพาะส่วนของ rubber particle แล้วล้าง rubber particle ด้วยบัฟเฟอร์ TBS โดยนำไปเซนตริฟิวจ์ที่ความเร็วและเวลาเท่าเดิม 3 ครั้ง จากนั้นทำการเจือจาง rubber particle ด้วยบัฟเฟอร์ TBS โดยนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 600 nm ให้มีค่าเท่ากับ 0.3-0.4 เก็บไว้ที่ 4 °ซ เพื่อใช้ศึกษาความสามารถของโปรตีโอลิปิดเลคตินในการเหนี่ยวนำการเกาะกลุ่มของอนุภาคยาง

2.5.2 จากยางอื่น ๆ

ทำการเก็บน้ำยางจากต้น รัก, ลีลาวดี, ยางอินเดีย และ โป๊ยเซียน โดยใช้มีดกรีดที่ผิวของลำต้นจากนั้นใช้พาสเจอร์ปิเปตดูดน้ำยางผสมลงในบัฟเฟอร์ TBS ที่แช่เย็นจากนั้นทำการเจือจาง rubber particle ด้วยบัฟเฟอร์ TBS โดยนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 600 nm ให้มีค่าเท่ากับ 0.3-0.4 เก็บที่อุณหภูมิ 4°ซ เพื่อใช้ศึกษาความสามารถของโปรตีโอลิปิดเลคตินในการเหนี่ยวนำการเกาะกลุ่มของอนุภาคยาง

2.6 การทดสอบการเกาะกลุ่มของอนุภาคยางกับโปรตีโอลิปิดเลคติน

ปิเปตสารละลายน้ำยางที่เจือจางปริมาตร 20 ไมโครลิตร ผสมกับสารละลายโปรตีโอลิปิดเลค ติน (ปริมาตร 50 ไมโครกรัมต่อมิลลิลิตร) ปริมาตร 20 ไมโครลิตร แล้วบ่มที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 20 นาที หลังจากนั้นผสมสีย้อมฟุชซิน (fuchsin) (2.5%w/v) ปริมาตร 5 ไมโครลิตร ลงไปผสมให้เข้ากันแล้วดูดสารละลายผสมบรรจุในหลอด microhematocrit แล้วอุดปลายหลอดด้วยดินน้ำมัน จากนั้นนำหลอดดังกล่าวไปเซนตริฟิวจ์ด้วยเครื่อง microhematocrit centifuge ที่ความเร็ว 5000 x g เป็นเวลา 5 นาที จากนั้นดูการเกาะกลุ่มของอนุภาคยางที่เกิดขึ้นบริเวณด้านบนหลอด microhematocrit ภายใต้กล้องจุลทรรศน์ที่กำลังขยาย 50 เท่า

2.7 การหาน้ำหนักโมเลกุลโดยวิธีเจลฟิลเทรชัน

2.7.1 น้ำหนักโมเลกุลของเลคติน

หาน้ำหนักโมเลกุลของเลคตินทำโดยใช้คอลัมน์ Sephadex G-200 ขนาด 1.2 x 100 เซนติเมตร ปริมาตรเรซิน 85 มิลลิลิตร ปรับคอลัมน์ให้สมดุลก่อนด้วยบัฟเฟอร์ 50 mM Tris-HCl, pH 7.4-0.2% Triton X-100 แล้ว load คอลัมน์ด้วยสารละลายโปรตีโอลิปิดเลคตินเข้มข้น (700 ไมโครกรัมต่อมิลิลิตร) ปริมาตร 700 ไมโครลิตร ลงในคอลัมน์แล้วชะด้วยบัฟเฟอร์ชนิดเดิมด้วยอัตราไหลออกประมาณ 6 มิลลิลิตรต่อชั่วโมง เก็บสารละลายหลอดละ 1 มิลลิลิตร จากนั้นนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 280 nm แล้วนำหลอดที่มีค่าการดูดกลืนแสงสูงที่สุดไปหาแอคติวิตีของเลคติน จากนั้น load คอลัมน์ด้วยสารละลายโปรตีนมาตรฐาน (ที่มีความเข้มข้น 4.2 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร) ได้แก่ catalase (M_r 232,000) aldolase (M_r 158,000) BSA (M_r 67,000) ovalbumin (M_r 43,000) แล้วชะคอลัมน์ด้วยบัฟเฟอร์ชนิดเดิมที่มีอัตราการไหลออกประมาณ 6 มิลลิลิตรต่อชั่วโมง เก็บสารละลายหลอดละ 1 มิลลิลิตร จากนั้นนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 280 nm แล้ว load คอลัมน์ด้วยสารละลาย blue dextran เพื่อหาปริมาตรภายนอกเม็ดเจล (void volume, V_o) จากค่าปริมาตรชะของ blue dextran ที่ได้จากการวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 620 nm และ load คอลัมน์ด้วยสารละลาย $K_2Cr_2O_7$ เพื่อหาปริมาตรทั้งหมด (total volume, V_t) ของคอลัมน์จากค่าปริมาตรชะของ $K_2Cr_2O_7$ ที่ได้จากการวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 480 nm

2.7.2 น้ำหนักโมเลกุลของตัวยับยั้งการทำงานของเลคติน

หาน้ำหนักโมเลกุลของตัวยับยั้งการทำงานโปรตีโอลิปิดเลคตินทำโดยใช้คอลัมน์ Sephadex G-100 ขนาด 1.2 x 100 เซนติเมตร ปริมาตรเรซิน 85 มิลลิลิตร ปรับคอลัมน์ให้สม

ดุลก่อนด้วยบัฟเฟอร์ 50 Mm Tris-HCl, pH 7.4 แล้ว load คอลัมน์ด้วยสารละลายยับยั้งการทำงานของเลคตินเข้มข้น (407 ไมโครกรัมต่อมิลิลิตร) ปริมาตร 700 ไมโครลิตร ลงในคอลัมน์แล้วชะด้วยบัฟเฟอร์ชนิดเดิมด้วยอัตราไหลออกประมาณ 6 มิลลิลิตรต่อชั่วโมง เก็บสารละลายหลอดละ 1 มิลลิลิตร จากนั้นนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 280 nm แล้วนำหลอดที่มีค่าการดูดกลืนแสงสูงที่สุดไปหาค่าการยับยั้งแอคติวิตีของโปรตีโอลิปิดเลคติน จากนั้น load คอลัมน์ด้วยโปรตีนมาตรฐาน (ที่มีความเข้มข้น 4.2 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร) ได้แก่ aldolase (M_r 158,000) BSA (M_r 67,000) ovalbumin (M_r 43,000) และ chymotrypsin (M_r 25 kD) ลงในคอลัมน์แล้วชะคอลัมน์ด้วยบัฟเฟอร์ชนิดเดิมที่มีอัตราการไหลออกประมาณ 6 มิลลิลิตรต่อชั่วโมง เก็บสารละลายหลอดละ 1 มิลลิลิตร จากนั้นนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 280 nm จากนั้น load คอลัมน์ด้วยสารละลาย blue dextran เพื่อหาปริมาตรภายนอกเม็ดเจลจากค่าปริมาตรชะของ blue dextran ที่ได้จากการวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 620 nm และ load คอลัมน์ด้วยสารละลาย $K_2Cr_2O_7$ เพื่อหาปริมาตรทั้งหมดของคอลัมน์จากค่าปริมาตรชะของ $K_2Cr_2O_7$ ที่ได้จากการวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 480 nm

2.7.3 **การคำนวณหาค่า** distribution coefficient (K_{av})

ทำการคำนวณหาค่า K_{av} จากสมการโดยนำค่าที่ได้เขียนกราฟความสัมพันธ์ระหว่างค่า log MW กับค่า K_{av} ของโปรตีนมาตรฐานแต่ละตัว แล้วคำนวณหาค่าน้ำหนักโมเลกุลของโปรตีโอลิปิดเลคติน

$$K_{av} = \frac{(V_e - V_o)}{(V_t - V_o)}$$

2.8 **การหาน้ำหนักโมเลกุลย่อยโดยวิธี** SDS-PAGE

การหาน้ำหนักโมเลกุลย่อยใช้วิธี SDS-PAGE ตามวิธีของ Laemmli (1970) หลังจากการทำอิเล็กโทรฟอรีซีสและย้อมสีโปรตีน โดยวัดระยะทางการเคลื่อนที่ของแถบโปรตีนมาตรฐานโปรตีนในสารตัวอย่างและแถบสีโบรโมฟีนอลบลู แล้วคำนวณหาค่าการเคลื่อนที่สัมพัทธ์ (relative mobily, R_f) ของแถบโปรตีนมาตรฐาน และ โปรตีนในสารตัวอย่างจากความสัมพันธ์ดังนี้

$$\text{การเคลื่อนที่สัมพัทธ์} = \frac{\text{ระยะทางการเคลื่อนที่ของโปรตีน}}{\text{ระยะทางการเคลื่อนที่ของสีโบรโมฟีนอลบลู}}$$

จากนั้นเขียนกราฟมาตรฐานระหว่าง log MW กับค่าการเคลื่อนที่สัมพัทธ์ของโปรตีนมาตรฐาน นำค่าการเคลื่อนที่สัมพัทธ์ของโปรตีนในสารตัวอย่างเทียบกับกราฟมาตรฐานจากนั้นหาน้ำ

หนักโมเลกุลของโปรตีนสารตัวอย่างจากกราฟซึ่งจะใช้โปรตีนมาตรฐาน ดังนี้ phosphorylase b (M_r 94,000) BSA (M_r 67,000) Ovalbumin (M_r 43,000) carbonic anhydrase (M_r 30,000) soybean trypsin inhibitor (M_r 20,000) และ α-lactalbumin (M_r 14,000)

2.9 การหาปริมาณโปรตีน

หาปริมาณโปรตีนของสารตัวอย่างตามวิธีของ Bradford (1976) ดังนี้ ดูดสารตัวอย่าง 20 ไมโครลิตร ใส่ในหลอดทดลอง โดยทำควบคู่กับ BSA ซึ่งใช้เป็นโปรตีนมาตรฐาน เจือจาง BSA มาตรฐานให้มีปริมาณโปรตีน 0 -100 ไมโครกรัม ผสมกับสารละลาย Bradford (0.01% Coomassie brilliant blue G-250 – 4.7% ethanol – 8.5% phosphoric acid) ปริมาตร 1 มิลลิลิตร เขย่าให้เข้ากันแล้วทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องนาน 5 นาที จากนั้นนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 595 nm

2.10 Polyacrylamide gel electrophoresis, PAGE

โพลีอะคริลาไมด์เจลที่ใช้ในการศึกษาเป็นเจลแผ่น (slab gel) ขนาด 10x12 เซนติเมตร หนา 1 มิลลิเมตร ประกอบด้วยเจล 2 ส่วน คือ เจลส่วนบน (stacking gel) มีความสูงประมาณ 3 เซนติเมตร และเจลส่วนล่าง (separating gel) มีความสูง 7 เซนติเมตร

SDS-PAGE

การทำ SDS-PAGE ตามวิธีของ Laemmli (1970) โดยเตรียมโพลีอะคริลาไมด์เจล (7-15%) ซึ่งมีส่วนประกอบของเจลแสดงในตาราง

Composition	Stacking gel	Separating gel	
	3% (5 ml)	7% (3 ml)	15% (3 ml)
30%Acrylamide-0.8% bisacrylamide	0.30 ml	0.70 ml	1.80 ml
0.5 M Tris-HCl, pH 6.8	1.25 ml	-	-
1.5 M Tris-HCl, pH 8.8	-	0.75 ml	0.75 ml
0.2 M EDTA	20 µl	-	-
10 % SDS	30 µl	30 µl	30µl
10% Ammonium persulphate	150 µl	75 µl	75 µl
TEMED	5 µl	5 µl	5 µl
Distilled water	1.775 ml	1.44 ml	0.64 ml

การเตรียมสารตัวอย่างและโปรตีนมาตรฐาน

ใช้ปริมาตรสารละลายโปรตีนตัวอย่างและโปรตีนมาตรฐานปริมาตร 3 ส่วนผสมกับบัฟเฟอร์ที่ใช้ละลายตัวอย่าง 1 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย 0.2 M Tris-HCl, pH 6.8, 8 mM EDTA, 4% SDS, 30% glycerol และ 0.021% โบรโมฟีนอลบลู ให้ได้สารละลายตัวอย่างมีความเข้มข้นโปรตีนพอเหมาะ สำหรับโปรตีนมาตรฐานใช้ของบริษัท Promega ซึ่งอยู่ใน 0.125 M Tris-HCl, pH 6.8, 10% กลีเซอรอล, 0.2 M เบตา-เมอร์แคปโตเอธานอล (β-mercaptoethanol) และ 0.007% โบรโมฟีนอลบลู

การทำอิเล็กโทรฟอรีซิส

นำสารละลายตัวอย่างและสารละลายโปรตีนมาตรฐาน ใส่ในแต่ละช่องของเจลส่วนบนแยกกัน โดยใช้ 0.025 M Tris – 0.192 M glycine - 1% SDS, pH 8.3 เป็นบัฟเฟอร์สำหรับทำอิเล็กโทรฟอรีซิส เปิดกระแสไฟคงที่ 20 mA นาน 1 ชั่วโมง จนสีโบรโมฟีนอลบลูเคลื่อนที่ไปจนสุดขอบล่างของเจล ปิดกระแสไฟ แล้วนำเจลไปย้อมสี

การย้อมสีโปรตีน

ย้อมสีโปรตีนในเจลด้วยสี Coomassie brilliant blue R-250 โดยแช่เจลในสารละลาย 0.08% Coomassie brilliant blue R-250 - 50% methanol- 7.5% acetic acid นาน 5 ชั่วโมง แล้วนำเจลไปล้างสีที่ไม่ต้องการออกด้วยสารละลาย 5% methanol - 7.5% acetic acid จนแถบโปรตีนสีน้ำเงินชัดเจน

การย้อมไกลโคโปรตีน

หลังจากการทำ SDS-PAGE แล้วนำเจลใส่ลงในสารละลาย 12.5% Trichloroacetic acid เป็นเวลานาน 30 นาที จากนั้นล้างด้วยน้ำกลั่นเป็นเวลานาน 1 นาที นำเจลใส่ในสารละลาย 1% periodic acid ที่เตรียมในสารละลาย 3% acetic acid เป็นเวลานาน 50 นาที จากนั้นล้างเจลด้วยน้ำกลั่นเพื่อกำจัด periodic acid ตรวจสอบโดยหยดน้ำล้างเจลลงใน 1 N $AgNO_3$ ดูการเปลี่ยนสีจากใสเป็นสีน้ำตาล ล้างเจลจนกระทั่งหยดน้ำล้างเจลใน 1N $AgNO_3$ ไม่มีการเปลี่ยนสี จากนั้นใส่เจลลงใน Schiff's reagent เก็บไว้ในที่มืดเป็นเวลานาน 50 นาที ล้างสีที่เกินออกด้วยสารละลาย 0.5% metabisulfite 3 ครั้งครั้งละ 10 นาที แล้วล้างด้วยน้ำกลั่นจนกระทั่งเจลใส เก็บเจลใน 7% acetic acid (Zacharius, 1969)